

UŠTAVA

Tihomir Tadić iz
Lazarević iz Kostolca,
Zamenici
Beograda, Stevan
Lazarević iz Vesnić iz Tito-
grada, Zaječara, Rado-
slav iz Novog Sada,
Ljubomir
nadzorni od-
Beograda Dušan
Geofilović, Dušan
Lazarević iz
Lazarević iz Sveto-
Zamenici su:
Lazarević Paunović Alek-
Dušan Mladeno-

mišljanska Mrož-
komada mlađa.
Za vanju potrebno
denciju i kontro-
j mlađa kako bi
a mogli koristiti

RIBOLOVNIM ZAKONIMA

ne dostavljaju ri-
bama Hrvatske sve
vršenim ribolov-
anju i zagađiva-
nosploziva, tražeći
od Glavne uprave
za užioštava.
većina dostavlje-
često puta i bez
a o prekršitelju
opisuje na dugo

novog Zakona o
i donošenjem
ove vrste djela

201)

JESETRE — ACIPENSERIDAE

Ribe su se na Zemlji razvile u raz-
mjerno rano geološko doba i u tom po-
gledu su daleko starije nego svi sisavci,
a naročito su starije od čovjeka. Među-
tim nisu se sve riblje familije razvile
istodobno, jer među ribama imamo sta-
rijih i mlađih familija. Dakako da se ta
starost računa u dugim nizovima mili-
juna godina. Prvi oblici riba, koje po-
znajemo iz okamina (fosila) danas više
ne postoje, jer su davno izumrli.

Među prastare riblje familije spada
familija jesetri, koja je danas raspro-
stranjena na ogromnom prostoru kon-
tinentala: Evrope, Sjeverne Azije i Sjeverne
Amerike.

To su ribe selice jednim dijelom, a
drugim dijelom stalni stanovnici slatkih
voda. Ističu se među našim ribama svo-
jim jedinstvenim i neobičnim oblikom
tijela. Imadu zašiljenu njušku ili rilo,
oko čudnovatih usta nalaze se brkovi
(pipci), a po tijelu vidimo na mjesto
ljusaka cijele redove štitastih ploča.
Repna peraja im je nejednakih krakova.
Između ostalih naših riba izdvajaju se
također svojom krupnoćom koju većina
njihovih vrsta obično postizava ili mo-
že da postigne. Nekoje vrste su prave
grdosije, koje katkada premašuju teži-
nu od 1000 kg. U tome im među slat-
kovodnim ribama nema premca. Pred-
stavnici ove familije u našim vodama
spadaju u dva roda: 1. Rod *Huso* obu-
hvaća samo jednu vrstu, morunu, 2.
Rod *Acipenser* obuhvaća svih ostalih
šest vrsta. Obično se upotrebljava skup-
ni naziv »Jesetre« za sve predstavnike
ove familije.

Iako je u Jugoslaviji ova familija za-
stupana sa 7 članova, ipak te ribe nisu

u svim krajevima poznate, jer ih na-
lazimo samo u većim nizinskim rijeka-
ma, odnosno u Jadranskom moru, gdje
su razmjerno rijetke. Obzirom na činje-
nicu da je najveći dio Jugoslavije ispre-
pletan mrežom manjih vodotoka, potoka
i rječica u kojima nema riba iz ove fa-
milije, nije čudo da ih ni ribari ni po-
trošači u mnogim krajevima ne poznaju
po viđenju, nego možda samo po slika-
ma ili čuvenju.

U našim krajevima, od 7 vrsta riba
iz ove familije, sve su selice, osim jed-
ne i to kečiga, koja je stalan stanovnik
Dunava i njegovih pritoka u našoj zem-
lji, a koja je ujedno i najmanji, naj-
sitniji predstavnik jesetri.

Privredna važnost jesetri, iako su
veoma dobre za ljudsku hranu, daleko
zaostaje za šaranom i drugim masov-
nim ribama, iz razloga što količine
ulovljenih jesetri nisu velike. Najmno-
gobrojnija je kečiga i ona po količini i
rasprostranjenju ima najprvo mjesto
među jesetrama u našim vodama. Ke-
čiga se smatra kao jedna od najboljih
riba. Ne zaostaju ni druge jesetre, iako
nisu po mesu sve jednake. Njihova ikra
se naročito cijeni kao predmet prerade
(za ajvar, kavijar) zbog velike hrani-
vosti i povoljnog utjecaja na ljudski
organizam.

Zanimljivo je, da mnogobrojni udičari
i sportski ribari ne love ove ribe, iako
je za svakog udičara obično najveća
želja a često i najvruća, da ulovi što
krupniju ribu. Dok druga naša najkrup-
nija riblja vrsta, som, biva često lov-
ljena na udicu i naročito tražena od
sportskih udičara, ribe iz porodice je-
setri u glavnom se ne love među udi-

čarima. Glavni uzrok će biti u činjenici da krupni predstavnici ovih riba borave samo prolazno u našim vodama. Pored toga nisu ni dovoljno proučene mogućnosti njihova lova na udičarsko-sportski način, vjerojatno zbog toga jer nema mnogo izgleda na češći uspjeh. To ne znači da se te ribe uopće ne mogu loviti na udicu. Naprotiv one se veoma mnogo i često love na udicu, ali posebnim načinom, bez meke, na gole udice. Taj način je dobro poznat na velikim rijekama, a osobito na našem najdonjem dijelu Dunava. Razapinju se cijeli nizovi jakih udica, bez meke, na onim mjestima koja su poznata kao prolazi tih riba. Spretnim i dovoljno gustim postavljanjem stvaraju se na taj način u stvari, zasjede ili zamke za jesetre, koje u prolazu obično zapnu za oštre udice i zakvače se tijelom, a onda u otimanju se zapletu te zakvače na još koju bližu udicu. To su t.zv. pampurski strukovi, pampurske udice.

Prema mnogim opažanjima izgleda da su ove prastare ribe prve na redu u postepenom izumiranju. Jedan od razloga mogao bi biti u njihovoj velikoj (u geološkom smislu) starosti, jer svaka familija, kao i svaka vrsta, analogno kao i svaki pojedini organizam ili svako biće, ima svoju mladost, zrelost i starost, koja se završava prestankom postojanja. Drugi razlog nestajanja ovih riba leži bez sumnje u intenzivnoj ljudskoj djelatnosti putem ribolova i sve savršenijih sredstava ribolova, kao i putem industrijalizacije, elektrifikacije i sličnih faktora, koji smanjuju i pogoršavaju povoljne životne uslove za ribe. Kako ove ribe za svoj način života trebaju ogromne prostore, uključujući more i velike rijeke, to upravo na tom području dolaze do izražaja za njih štetne posljedice isušivanja, regulacija, brodarstva, otpadnih tvorničkih i sličnih voda i t. d. Čim je samo jedan dio njihova životnog prostora zakrčen ili zagađen,

već im je presječen put iz mora u daleke krajeve po rijekama, umanjuje se rasplod i postepeno ih nestaje.

Poznato je, da su regulacioni radovi prije kojih 50 do 60 godina u predjelu željeznih vrata — Đerdapa, bili uzrokom da je nastupilo naglo opadanje ulova morune i ostalih jesetri uzvodno od Đerdapa.

Zbog velike privredne važnosti ovih riba u drugim zemljama, proučen je i usavršen poseban način vještačkog gajenja. Pomoću t. zv. hipofizarnih injekcija ubrzava se sazrijevanje ikre, što je osobito važno za manipulaciju s krupnim primjercima, koje nalazimo među ovim ribama. Rukovanje s takvim primjercima u živom stanju skopčano je s velikim naporom i znatnim smetnjama. Ipak se proizvode u drugim zemljama, gdje je taj posao usavršen i gdje je moguće ulov većih količina zrelih odnosno približno zrelih primjeraka, već i milijunske količine mlađa.

U Jugoslaviji žive ove vrste iz porodice jesetri:

1. **Moruna, morun**, *Huso huso* (Linne), rasprostranjena je u slivu Kaspijskog, Crnog i Jadranskog mora. Najviše je ima u slivu Kaspijskog mora i Volga je najpoznatija kao rijeka krupnih moruna. Iz mora zalaze morune u veće rijeke, ali je već opaženo, da je moruna nekada dopirala daleko više uzvodno nego danas. Isto tako nekada su lovljeni mnogo krupniji primjerci, dok sada prosjek njihove krupnoće postepeno, ali stalno opada. God. 1793. ulovio je zemunski ribar Lazar morunu tešku (bez droba) 528 oka t. j. preko 700 kg, dok bi s drobom vagnula preko 800 kg. U naše vode zalaze obično odrasle morune, a one ne teže manje od kojih 40 kg. Rijetko se ulovi manja moruna.

U ruskim vodama je moruna još i danas češća, iako je i tamo opaženo opadanje brojnog stanja i krupnoće. Prije

iz mora u da-
manjuje se
staje.

lacioni radovi
na u predjelu
pa, bili uzro-
opadanje ulov-
ri uzvodno od

važnosti ovih
proučen je i
vještačkog ga-
fizarnih injek-
nje ikre, što je
ilaciju s krup-
nalazimo među
s takvim pri-
ju skopčano je
atnim smetnja-
drugim zemlja-
avršen i gdje je
na zrelih odnos-
njeračka, već i
fa.

ve vrste iz po-

huso huso (Lin-
u slivu Kaspij-
kog mora. Naj-
spijskog mora i
kao rijeka krup-
nalaze morune u
opaženo, da je
daleko više uz-
tako nekada su

i primjerci, dok
krupnoće poste-

God. 1793. ulov-
Lazar morunu
loka t. j. preko
m vagnula preko
zalaze obično od-
te teže manje od
se ulovi manja

moruna još i da-
mo opaženo opa-
i krupnoće. Prije

prvog svjetskog rata lovilo se u po-
dručju donjeg toka, ušća i mora pri ušću
Volge oko 75.000 kom. morune godišnje,
u težini od 65 do 100 kg. po komadu.
God. 1922. blizu ušća Volge ulovljena je
moruna teška 1220 kg, a od toga je bilo
146 kg ikre. God. 1926. ulovljena je
pred ušćem rijeke Urala moruna duga
424 cm i teška više od 1000 kg, sa 180
kg ikre. Bila je stara oko 75 godina, a
za 1827. god. zabilježen je ulov morune
teške 1475 kg. Po ovim podacima se
vidi da je moruna riba ogromna rasta.
Prvi puta sazrije za mrijest tek u 14.
do 18-toj godini života.

2. **Sim, jesetra**, *Acipenser nudiventris*
Lovetzky, živi u Aralskom, Kaspijskom
i Crnom moru, otkuda zalazi u rijeke. U
Dunavu i pritocima love se primjerci u
težini od 8—50 kg, ali nalaze se i po-
sve sitni, u stvari mlađ.

3. **Kečiga, nosvica**, *Acipenser ruthe-*
nus Linne, raširena je od rijeke Jeni-
seja u Sibiru pa do Srednje Europe. U
našim nizinskim vodama je dobro poz-
nata, kao najobičniji i najčešći pred-
stavnik familije jesetri. Ne raste krupna
i primjerci od par kilograma težine ne
love se često, dok je tu i tamo ulovljen

po koji primjerak od 5—7 kg, a god.
1900. čak i jedan primjerak od 12 kg.

4. **Čičkava jesetra, ruska jesetra**, *Ac-*
ipenser güldenstädti Brandt, raste obi-
čno do težine od 10—15 kg a rjeđe i do
100 kg.

5. **Atlantska jesetra, štirjun, storion**,
Acipenser sturio Linne, živi sad već u
veoma prorijeđenom broju u zapadnim
krajevima, odnosno uz zapadne obale
Europe te istočne obale Sjever. Amerike.
U Crnom moru je rijetka. Ima je u Ja-
dranskom moru, odakle zalazi u rijeke,
a iz naših rijeka odnosno njihovih ušća
zabilježena je iz Soče, Neretve i najvi-
še iz Bojane. Love se primjerci do 50 kg
teški.

6. **Pastruga**, *Acipenser stellatus* Pal-
las, kod nas se lovi u nevelikom broju
u Dunavu i pritocima u težini od 10 do
15 kg. Ima je i u Jadranskom moru i
njegovim velikim pritocima.

7. **Jadranska jesetra**, *Acipenser nac-*
cari Bonaparte, poznata je jedino iz Ja-
dranskog mora. Opisana je pod raznim
imenima: *Acipenser nasus*, *A. nardoi*,
A. Heckelii. Rijetka je i često je zamje-
njuju s ostalim jesetrama u Jadranskom
moru.

Zdravko Taler (Zagreb)

UMJETNA NIT U SPORTSKOM RIBOLOVU

»ŠTO JE PLATIL«

Velike prednosti, koje stacionerne
role imaju prema običnim ili multiplici-
rajućim rotacionim rolama, došla su kod
sportskog udičarenja tek nakon prona-
laska sintetičke niti pravo do izražaja.
— Prije više godina, kada su prve sta-
cionerne role bile u svom početnom sta-
diju, nazivala se je njihova upotreba
»udičarenje sa šivačim koncem« (threat-
linefishing), jer su se na njima mogle
rabiti samo vrlo tanke uzice, uglavnom
iz prirodne svile (silk). Ali te tanke

uzice nisu odgovarale za hvatanje većih
riba, jer one nisu imale ni čvrstoću, a
niti glatkoću današnje umjetne uzice.

Morala je pomoći kemija. Nakon du-
gih i mučnih eksperimenata uspjelo je
iz osnovnih tvari phenola i dušika izra-
diti umjetnu nit, koja je u Americi, En-
gleskoj i t. d. poznata pod imenom
»Nylon«, a u Njemačkoj pod imenom
»Perlon«. No prve umjetne niti nisu od-
govarale za upotrebu udičara, jer su bile
suviše tvrde i nisu imale čvrstoću na